

Výbor Sekcie pre vedeckú a odbornú literatúru a počítačové programy Literárneho fondu

Cena za celoživotné dielo v oblasti vedy v roku 2024

Výbor sekcie pre vedeckú a odbornú literatúru a počítačové programy Literárneho fondu v snahe oceniť dielo osobností slovenskej vedy, ktoré dovърšili 70 rokov, udeľuje od roku 2022 cenu za celoživotné dielo za významný prínos v oblasti vedy. Cena sa udeľuje každoročne za dlhoročnú vedeckú činnosť na vysokej profesionálnej úrovni v troch vedných oblastiach:

Vedy o neživej prírode: RNDr. Igor Petrík, DrSc.

Vedy o živej prírode: prof. MUDr. Juraj Pechan, CSc.

Vedy o spoločnosti: PhDr. Fedor Matejov, CSc.

Cena za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2023

Udeľuje sa občanovi SR v 6 kategóriách. Cena je prejavom verejného uznania za vytvorenie vedeckého alebo odborného diela, ktoré vyšlo v prvom vydaní v uplynulom kalendárnom roku.

➤ V kategórii spoločenských vied:

Porota:

Mgr. Róbert Karul, PhD. - predseda poroty

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc.

PhDr. Miroslav Londák, DrSc.

Cena:

Mgr. Radoslav Passia, PhD., Mgr. Vladimír Barborík, CSc., a kol.

Literárne krajiny Bratislavy, vyd. VEDA

Obraz mesta po roku 1918

Táto kolektívna monografia prináša spracovanie literárneho obrazu Bratislavy v časovom úseku približne jedného storočia, v ktorom mesto prešlo veľkými politickými, kultúrnymi a etnickými zmenami. Hlavnú časť práce tvoria obsahovo hutné príspevky venované literárnej tematizácii mesta v obdobiach rokov 1918 až 1945, 1945 až 1989, ako aj obrazy mesta z pohľadu českej a maďarskej literatúry. Písanie o Bratislave sa vyvíjalo paralelne s fyzickými premenami mesta a reagovalo na dobové spoločensko-ideologické rámce aj na procesy odohrávajúce sa v literatúre. Kniha je veľmi atraktívna tematikou, štýlom, štruktúrou a celkovou grafickou úpravou, jej text doplnený ukážkami z literárnych diel oslovuje aj obyčajného obyvateľa mesta, jeho pamätníka či záujemcu o verejný priestor, históriu, rieku Dunaj, architektúru a konkrétne miesta v Bratislave.

➤ V kategórii humanitných vied:

Porota:

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD. – predseda poroty

Mgr. Róbert Karul, PhD.

prof. PhDr. Peter Žeňuch, DrSc.

doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc.

Cena:

prof. Mgr. Adam Bžoch, CSc.
Konverzácia a európska literatúra, vyd. Európa

Publikácia prináša pohľad na vývin spoločenskej konverzácie v rozmanitých etapách európskeho kultúrneho a spoločenského myslenia a literárneho vývinu od 17. storočia po aktuálne kontexty fungovania konverzácie, kultúrnej komunikácie v písomnom styku, ale najmä v literárnych súvislostiach vo francúzskej, holandskej, nemeckej, anglickej, ruskej i českej literatúre i v ďalších kultúrnych súvislostiach. Kniha sa prihovára všetkým záujemcom o poznávanie konverzačných textov založených na poznávaní vzťahov, ktoré sú najmä umelecky stvárnované v jednotlivých oblastiach európskej kultúry a civilizácie. Spoločenský rozhovor je tu predstavený ako dôležitý zdroj na rozvíjanie kultivovanej komunikácie a aj ako principiálne východisko, ktorému sa pripisuje kultúrny význam. Dielo prináša literárno-filozofický pohľad do oblastí spoločenskej konverzácie ako spoločenského rozhovoru i do oblastí spätých s myslením, vôľovými, typologickými a charakterovými vlastnosťami osôb a osobností vstupujúcich do konverzácie.

➤ **V kategórii biologických a lekárskeho vied:**

Porota:

prof. PharmDr. Daniela Ježová, DrSc. – predsedníčka poroty.
prof. MUDr. Fedor Čiampor, DrSc.
prof. MUDr. Igor Šulla, DrSc.
prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.

Cena:

prof. MUDr. Mgr. Miloš Jeseňák, PhD. MBA, Dott. Ric. MHA, FAAAAI,
doc. MUDr. Ľubica Jakušová, PhD., MUDr. Peter Ďurdík, PhD.,
MUDr. Zuzana Rennerová, PhD., MBA, doc. MUDr. Zuzana Havlíčková, PhD.,
prof. MUDr. Peter Bánovčin, CSc., a kol.

Moderná pediatrika propedeutika, vyd. A-medi management s. r. o.

Toto spoločné dielo vysokoškolských pedagógov a lekárov pracujúcich na všetkých 4 lekárske fakultách sumarizuje najnovšie postupy pri vyšetovaní detského pacienta, keďže v ostatných desaťročiach došlo k zásadným zmenám v diagnostických metódach tejto vekovej kategórie. Spája sa v ňom nielen pohľad internistu, ale aj pohľad chirurga na vyšetovanie dieťaťa v jednotlivých chirurgických odbornostiach. Súčasťou knihy, ktorá sa využíva v ambulantnej aj nemocničnej pediatrickej praxi, sú aj základy neonatologickej propedeutiky. Kniha je bohato ilustrovaná pôvodnými ilustráciami a schémami.

➤ **V kategórii technických a matematických vied:**

Porota:

doc. Dr. Tomáš Plachetka – predseda poroty
doc. RNDr. Mária Bohdalová, PhD.
Ing. Gabriel Bálint, PhD.

Cena:

Ing. Tomáš Gregor, PhD., Ing. Juraj Kajan, PhD., Ing. Grigori Damazyan, PhD.,
prof. Ing. Milan Gregor, PhD., prof. Ing. Štefan Medvecký, PhD.

Ytrito-hlinitý granát YAG, EDIS- vydavateľstvo UNIZA

Publikácia je ako prvá práca v strednej Európe orientovaná na problematiku YAG (monokryštálov ytrito hlinitých granátov), ktoré patria medzi najčastejšie využívané materiály na aplikáciu v presnej optike, optoelektronike, vo vysoko výkonnej laserovej technike na báze pevnolátkových laserov, v energetike, komunikácii, neurónovej dozimetrii, rádioterapii rakoviny, rádiobiológii a v ďalších oblastiach. Sumarizuje poznatky v oblasti ich vlastností a výroby a prináša nové poznatky o možnostiach ovplyvňovania optických vlastností kryštálov s využitím prímiesí (aktivátorov) zo vzácných zemín. Originálna technológia pre horizontálne usmernenú kryštalizáciu monokryštálov veľkých rozmerov prezentovaná v knihe bola vyvinutá na Slovensku a je výsledkom dlhodobého výskumu kolektívu autorov a jeho dlhoročných teoretických i praktických skúseností v oblasti technológie výroby materiálu YAG a testovania jeho vlastností.

➤ **V kategórii prírodných vied a vied o Zemi a vesmíre:**

Porota:

RNDr. Pavol Siman, PhD., - predseda poroty
RNDr. Pavol Kenderessy, PhD.
prof. Ing. Ján Szolgay, PhD.

Cena:

RNDr. Ján Kliment, CSc., Mgr. Katarína Hegedúšová Vantarová, PhD., a kol.

Lišajníky, machorasty a cievnaté rastliny Národného parku Veľká Fatra,
vyd. VEDA

Ide o vysoko aktuálnu i nadčasovú publikáciu predstavujúcu veľmi potrebný súhrn doterajších poznatkov o flóre Veľkej Fatry. Spracúva výnimočným spôsobom historické aj aktuálne poznatky o rozšírení lichenizovaných húb (lišajníkov), machorastov a cievnatých rastlín v tomto národnom parku. Zachytáva tamojšiu metamorfózu rastlinstva od najstarších známych poznatkov po dnešok a je základným dielom o území pre budúce generácie botanikov, ale mala by byť užitočnou pomôckou pre pracovníkov ochrany prírody, manažment národných parkov, pre odborníkov z rôznych oblastí biológie i pre milovníkov prírody. Vynikajúcim osviežením textu, ktorý dopĺňa 117 fotografií, sú občasné citácie starších autorov, dokumentujúce históriu výskumu.

➤ **V kategórii encyklopedických vied, slovníkovej literatúry a vedy o architektúre:**

Porota:

prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc., - predseda poroty
prof. PhDr. Svetozár Krno, CSc.
doc. RNDr. Ivan Červeň, CSc.

Cena:

PhDr. Henrieta Žažová, PhD., PhDr. Štefan Hrivňák, Mgr. Mária Feješová, PhD., PhDr. Marek Rímsky a kol.

Biografický slovník slovenských archivárov, vyd. Spoločnosť slovenských archivárov a Odbor archivov a registratúr ministerstva vnútra SR

Archívy sú neodmysliteľnou súčasťou kultúrneho dedičstva nášho štátu a národa, a preto má toto dielo zásadný význam pre poznanie slovenských dejín. Ako prvé mapuje vývoj slovenského archívniectva, a to od 16. storočia po dnešok, a prináša mená archivárov rôznych generácií a špecializácie, v mnohých prípadoch aj významných regionálnych historikov či kultúrnych a osvetových pracovníkov, ktorí sa zaslúžili o zachovanie cenných dokumentov. Poskytuje informácie o archívoch v Uhorsku, o katolíckych archívoch, stoličných a župných archívoch, o archívoch v Bratislave, Košiciach, o Slovenskom národnom archíve, Banskom archíve v Banskej Štiavnici i o špecializovaných archívoch. Dielo obsahuje aj bibliografické časti pokrývajúce rôzne stránky archívnej teórie a praxe, napríklad archívnu terminológiu, spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov, vyradňovanie archívnych materiálov. Jeho súčasťou sú biografické údaje o 915 archivároch.

Prémie za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2023

➤ **V kategórii spoločenských vied:**

prof. PhDr. Emil Višňovský, PhD.

za dielo *Náš akademický svet a jeho peripetie*, vyd. VEDA

PhDr. Peter Salner, DrSc.

za dielo *Prach alebo popol*, vyd. Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV a Marenčin PT

Čestné uznanie:

Prof. Dr. Astrid Lorenz, doc. Dr. Phil. Dirk Marhias Dalberg, M. A., a kol.

za dielo *Das politische System der Slowakei: Konstante Kurswechsel in der Mitte Europa*, vyd. Springer

➤ **V kategórii humanitných vied:**

prof. PhDr. Roman Holec, DrSc., PhDr. Alexandra Lukáčová

za dielo *Európsky rod v slovenskom svete – Rod Friesenhof a Oldenburg 1789 - 1945*, vyd. Slovart

PhDr. Martin Furmaník, PhD., Mgr. Marta Kučerová, Mgr. Mária Staňová Michalková, Mgr. Miroslav Števík

za dielo *Dejiny Nemcov na Spiši*, vyd. Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi

PhDr. Ľubor Králik, DrSc.

za dielo *Dimenzie slovenskej etymológie*, vyd. VEDA

PhDr. Igor Baka, PhD., a kol.

za dielo *Práca – česť, robota – povinnosť (Vojensky organizované pracovné jednotky Židov na Slovensku v rokoch 1939 – 1943)*, vyd. Vojensky historický ústav

doc. Mgr. Jana Juhásová, PhD.

Belasé Ó – Básnická cesta Rudolfa Juroleka, vyd. Slovenské literárne centrum

➤ **V kategórii biologických a lekárskeých vied získali:**

prof. MUDr. Viktor Matejčík, CSc., doc. MUDr. Zora Haviarová, PhD., MUDr. Roman Kuruc, PhD.

za dielo *Peculiarities of the Autonomic Nervous System*, vyd. Cambridge Scholar Publishing

MUDr. Martin Sirotnák, MUDr. Igor Slobodník a kol.

za dielo *Chirurgia pečene*, vyd. Herba

doc. MUDr. Ľubomíra Fábryová, PhD., MPH, a kol.

za dielo *Klinická obezitológia*, vyd. Fama Facta Medica

doc. Mgr. Peter Polčic, PhD., doc. RNDr. Marek Mentel, PhD., prof. RNDr. Jozef Nosek, DrSc., a kol.

za dielo *Klasické experimenty v biochémmi – O odkrývání molekulárnej podstaty života*, vyd. Univerzita Komenského v Bratislave

➤ **V kategórii technických a matematických vied:**

doc. Ing. Martin Vaculík, PhD., Ing. Miroslav Uhrina, PhD., Ing. Juraj Bienik, PhD.

za dielo *Štúdiová technika – spracovanie zvuku*, vyd. EDIS, Žilinská univerzita v Žiline

doc. RNDr. Michal Demetrian, PhD.

za dielo *Integrály v R , integrály závislé od parametra, krivkové a plošné integrály*, vyd. Univerzita Komenského v Bratislave

➤ **V kategórii prírodných vied a vied o Zemi a vesmíre**

prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., Eva Rutšeková, doc. Mgr. Jozef Kristek, DrSc., doc. Mgr. Martin Gális, PhD., Mgr. Miriam Kristeková, PhD.

za dielo *Zemetrasenia – Tragické výzvy v dejinách*, vyd. GRADA Slovakia

➤ **V kategórii encyklopedických vied, slovníkovej literatúry a vedy o architektúre prémie neboli udelené.**